

Тарасенко, Л. Г. Нетюхайло [та ін.] // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. – Полтава, 2016. – С. 152–153.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ В МЕДИЧНИХ ВУЗАХ

Підлужна С.А.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

У медичній освіті, як і на етапах її зародження багато століть тому, так і в наш час, провідне місце належить анатомії людини, як її основоположному компоненту. На думку академіка М. Р. Сапіна – анатомія являє собою своєрідний стрижень, на який нашаровуються набуті в подальшому знання. Анатомія людини – це важка, складна і водночас конкретна наука.

Особливе положення анатомії людини, як фундаментальної дисципліни в системі підготовки лікарів, визнається медичними спеціалістами усіх рівнів і напрямків. Розширення форм і технологій викладання фундаментальних дисциплін, до яких, безперечно, належить анатомія людини, направлено на формування у студентів професійної мотивації, закріплення отриманих знань і навичок, необхідних для здійснення їх подальшої професійної діяльності. На початку ХІХ століття відомий анатом Г.О. Мухін писав: «Лікар не анатом не лише марний, але і шкідливий». Висока значимість дисципліни у формуванні лікарського світогляду потребує постійного вдосконалення методики її викладання і адаптації системи навчання спеціалістів до вимог практичної медицини.

Змістовною стороною процесу навчання анатомії, як ні в жодній іншій дисципліні, є принцип наочності. Природні препарати органів людини, які представлені окремо або в системі органів, супроводжують процес навчання анатомії. Коли студенти вивчають препарати органів, вони бачать різницю між ними і «пригладженими» їх зображеннями в атласах при віртуальному навчанні. Просторова уява про орган і його частини студент може отримати лише через препарат, що несе у собі «наочність» – основоположний принцип вивчення анатомії. Вивчення готових анатомічних препаратів і засвоєння методики препарування мертвого тіла вважалось головним у практичному засвоєнні предмету.

Відмова від традиційного викладання на анатомічних препаратах (а він вимушений) останнім часом мотивується труднощами їх виготовлення, зберігання, перешкодами культурного, релігійного та юридичного характеру (потрібна ліцензія на право використання біологічних матеріалів). Найбільш суттєве значення препаратів органів людського тіла полягає не лише в їх достовірній ілюстративності. Це і спосіб психологічного впливу на майбутнього лікаря, заклик до виключної дбайливості, поваги по відношенню до тих, хто й пішовши із життя, продовжує приносити користь науці. Натуральні препарати дають можливість порівняльного дослідження з виявленням варіантів будови, визначенням вікових особливостей, проведенням морфометрії. Усе це абсолютно безглуздо на штучних, навіть бездоганно виконаних муляжах і малюнках. Значимість вивчення натуральних препаратів людських органів для формування лікарського мислення і отримання конкретних знань важко переоцінити.

Особливе місце в системі організації навчального процесу відводиться анатомічному музею. Анатомічний музей – це не лише зібрання анатомічних препаратів, але й місце проведення практичних занять. Останнім часом, коли немає можливості працювати з трупним матеріалом, виготовляти вологі препарати, музей відіграє велику роль у навчальному процесі. Це єдине місце, де студент-медик має можливість побачити орган у природному вигляді. Музейні препарати є важливими носіями інформації про будову тіла людини, вони дозволяють не лише вивчати будову органів, а й варіантну анатомію, знайомлять студентів з аномаліями і пороками розвитку. Музей кафедри анатомії людини УМСА відомий не лише у нашому місті. Про наш музей знають і за кордоном: за останні роки його відвідали громадяни Угорщини, Австралії, Ізраїлю, Італії, Німеччини, Канади, Ірану, Йорданії, Індії та інших країн [2].

У наш час методи навчання у вищих навчальних закладах знаходяться в процесі безперервного вдосконалення. Компетентнісний підхід навчання студентів при організації сучасного метода освіти повинен включати активні методи навчання. У зв'язку з цим викладачі вищої школи разом із традиційними методами викладання дисциплін активно використовують нові методи. Головною метою сучасних педагогічних розробок є створення таких умов проведення занять і форм подачі матеріалу, при яких за один і той же проміжок часу підвищується рівень знань і ступінь засвоєння практичних навичок у студентів.

Медична освіта переживає період реформ, не всі з яких можна, на жаль, розцінювати як прогресивні, що сприяють підвищенню якості підготовки студентів. Однак, безперечно одне – зберігати стійке консервативне переконання, що будь-які відступи від класичного варіанта небажані – не можна. Нові інформаційні можливості, мабуть, найголовніший спонукальний імпульс для пошуку сучасних оптимальних варіантів викладання медичних дисциплін взагалі, і анатомії зокрема [1].

Оскільки ніякі, навіть прекрасно оформлені, атласи і книги не можуть повною мірою передати особливу будову багат шарових, тривимірних утворень, якими є структури людського організму, оптимальним сучасним методом вивчення будови людини є використання в навчальному процесі комп'ютерних програм і навчальних фільмів. Проблема забезпечення наочності викладання анатомії в УМСА вирішують наступними шляхами: мультимедійний супровід лекцій, тематичне оформлення навчальних кімнат планшетами, таблицями, рентгенограмами; оформлення холів навчальними стендами; вивчення навчальних препаратів, муляжів і моделей на практичних заняттях; демонстрація трупного матеріалу в секційному залі.

Література

1. Артюхина А.И., Агеева В.А., Горелик Е.В., Багрий Е.Г., Чеканин И.М., Федотова Ю.М., Орехов С.Н., Матвеев С.В. Методологические принципы и инновационные методы преподавания дисциплины анатомия человека // Научное обозрение. Педагогические науки. – 2016. – № 6. – С. 31-35;
2. Підлужна С.А. Інноваційні технології у навчальному процесі на кафедрі нормальної анатомії Української медичної стоматологічної академії /С.А.Підлужна // Мат. навчально-наукової конференції з міжнародною участю «XVI Каришинські читання»: Полтава, 30-31 травня 2019 року.